

לי בטבת מחיר ההתכחשות – הלקח שלא הופק בעקבות מלחמת לבנון ה-2

הרב אליעזר חיים שנוולד - ראש ישיבת הסדר "מאיר הראל" מודיעין. וראש המרכז התורני נחלת ש"י ומכון הראל

מלחמת לבנון השנייה-במה נכשלנו

אין ספק שהתנאי הראשון לניצחון המלחמה הוא התנהלות צבאית לאור הכללים והעקרונות של תורת הלחימה. התנהלות זו צריכה לקחת בחשבון גם את המחיר. היהדות מדגישה מאד את הרגישות לחיי אדם. משום שכל אדם הוא "עולם מלא" (משנה סנהדרין פ' ד'), חד פעמי, ובניגוד לאמרה המקובלת – אין לו תחליף. מאידך מצווה התורה על היציאה למלחמה במקום שהדבר מתבקש – למלחמת הגנה או למלחמה יזומה – גם אם היא כרוכה במחיר.

כמפקדים אנו צריכים לעשות ככל שלא ידינו כדי לצמצם את המחיר אולם אם נשלה את עצמנו שניתן לפעול ללא מחיר סופו של דבר - או שנתבדה או שלא נעשה. החמור מכל הוא לנסות לעשות בזול! במלחמה זו מצאתי את עצמי פעמים רבות אומר למפקדים בכירים ש"מי שרוצה בטחון בזול – ישלם על כך ביוקר!". אולם הרגישות המוצדקת שלנו לחיי אדם גורמת לנו לא פעם להתפתות להמציא "קונץ-פטנט" שיביא לתוצאות בלי להיזקק למחירים כואבים (ע"ע – אשליית ה"אש המתמרנת" מבית המדרש של ח"א וחלוץ!). דבר זה דומה בעיני לנסיגה של האלכימאים ליצור זהב מחומרים אחרים ולגלות או ליצור את "אבן הפילוסופים" שניתן להפיק ממנה את סם החיים "אלקסיר" המרפאת כל מחלה ומאריכה ימים, ובאמצעותה ניתן להפוך כל חומר שהוא לזהב טהור.

הפקת לקחים

האם נפיק מהמלחמה הזו את הלקחים הנכונים שישמשו אותנו להכרעה של המלחמה הבאה?

אמנם הוקמו צוותי בדיקה – כחמישים במספר! הם הופקדו על אינספור תחומים אותם הם צריכים לבדוק ולהמליץ המלצות. לדידי אין צורך בחלק גדול מהצוותים – ברוב המקרים אני יודע מה נעשה ולכן אני לא צריך שיבדקו אולם בחלק גדול אני מרגיש שהפוקוס מופנה לכיוון הלא נכון – כי כידוע "תקלה אינה לקח!" אולם הבעיה העיקרית שאני רואה במלחמה אצל מפקדים ואנשי הדרג המדיני, היא אותו ממד משמעותי של שדה הקרב שמצוי בתחום הערכי. ועל כך אפרט.

במסגרת תפקידי במלחמה האחרונה - כקצין אג"ם מיל' בפקוד הצפון, כמי שהיה ליד מקבלי החלטות בשעות המשמעותיות. וכמי שחווה את הזיגזוג ההססני של מקבלי החלטות ואת חששם מלהפעיל את התוכניות שאותם תיכננו במשך כארבע שנים, ותירגלנו את האוגדות אינספור פעמים, ובפעם האחרונה רק כחודש לפני המלחמה ("שילוב זרועות") מתחדדות אצלי תובנות אחרות לחלוטין. לצערי אינני רואה ועדת חקירה באופן שתכנס לתחום הזה מעבר ללקחים טקטיים עד רמה מסויימת. אבל זהו תחום קיומי מאד ואם לא נתעשת נמצא את עצמנו מופתעים שניתן וחסרי יכולת הכרעה והגנה על הקיום הלאומי שלנו.

המדד הערכי של שדה הקרב – כפוטנציאל וכמכשול

קשה להכיל את התופעה של האיסלם המתחזק אשר מוביל מהפכה במוקדי הסכסוך הבינלאומיים ואשר קורא תיגר על הקידמה האירופית המכלה את עצמה במאזן דמוגרפי שלילי.

הבעיה העיקרית שאנו, כמו מספר גורמים בעולם, מחפשים את הדרך הקלה - לנסות להתמודד עם התופעה באמצעות ההגיון האירופי/מערבי החילוני - ועם הטרנזידים העכשוויים של הפוליטיקלי קורקט וכתוצאה מכך נכשלים פעם אחר פעם.

קשה לרבים לקבל שמתרחשת כאן מלחמה בעלת שרשים דתיים ותרבותיים. כאשר רק מזכירים את האפשרות הזו הפרצופים מתעוותים בשאט נפש וכמו ב"עצור סיסמה" הם משמיעים בארשת חשיבות עצמית את הקלישאה - "אל תוציאו את השד הדתי מהבקבוק"

איני יודע מתי הם ערכו ביקורת תקופתית ל"בקבוק" שכן - אילו היו עורכים זאת אל מול המראות ותאור המציאות היו נוכחים לדעת ש"השד" כבר מזמן יצא מהבקבוק והספיק לשכוח כיצד הוא נראה!!!! אולם ההתכחשות לכך מובילה ליצור סיפורים אלטרנטיביים מסוגים שונים שמפרנסים היטב את בעליהם באקדמיה ובתקשורת אולם הם - כטל הבוקר מתמוססים במבחן הראשון של מפגשם עם המציאות הכואבת.

קל לקבל לוגית את ההתמודדות עם אלימות באמצעים אלימים נגדיים - ולהגדיר את ההכרעה במאבק של כוח ע"י כח - ומה שלא הולך בכח ילך בעוד יותר כח!

אולם אם מבינים שמדובר בסיפור אחר ושבמלחמה הזו לא מנצחים רק בכח אלא בכח העמידה בנחישות וביצירת חוסר התוחלת בשילוב עם הפגיעה ביכולת של המימוש הנגדית - זה אומר שצריך להיערך אחרת וליצור אלטרנטיבה תרבותית יותר מאשר ליצור אלטרנטיבה טכנולוגית צבאית (גם אם לא ניתן להסתדר בלעדיה). מי כמונו היהודים מתאימים להבין שלשדה הקרב יש ממד נוסף - ממד ערכי רוחני בעל השלכות קריטיות ומכריעות על המערכה המתחוללת בו.

אלטרנטיבה זו מחייבת מגע עם תרבות של אמונה של מכפילי עוצמה רוחניים וערכיים, ומיהו זה אשר מוכן להמיר את תרבות הרייטינג והנוחות ולעסוק במשהו חדש גם אם קיומי מאוד.

אולם אם לא נתחיל בדיאלוג מסוג זה של התבוננות פנימית יהיה הדבר בעוכרנו ויעמיד בסימן שאלה גדול את יכולת ההשרדות של המפעל הציוני במזרח התיכון המוסלמי ששדותיו הצחיחים מצמיחים תרבות ואמונה פונדמנטליסטית חריפה וקיצונית - אגב זה לא משנה אם קוראים לזה חיזבאללה או חמאס שיעה או סונא, וגם לא ג'יהאד אסלאמי - גם לא אל קעיאדה - אלו ווריאציות שונות על אותו נושא הולך ומתעצם ומתהווה - ומאתגר אותנו לשאול את עצמנו מי אנחנו ואיפה אנחנו בכל הסיפור הזה ומה אנחנו עושים עם זה

זה מזכיר מאוד את את השיר המפורסם שאנו שרים בליל הסדר מידי שנה וכבר יודעים את התשובות בעל פה - אחד מי יודע, שנים מי יודע וכו'

כי למעשה השאלה היא לא אם יודעים אלא מה עושים עם זה

ויפה שעה אחת קודם - כי בנפשנו הדבר